

**מכתב משותף מהרב פמלה ברמש, יו"ר ועד ההלכה (CJLS), והרב ליונל מוזס, יו"ר בית
הדין המשותף (JBD) בעניין פסולי עדות**

עמיתים/ות יקרים/רות

קיבלנו שאלות רבות בנוגע לקרובים המשרתים יחד בבית דין, במיוחד במקרה של גיור
ליהדות, ובמכתב זה אנו מבקשים להבהיר לעמיתינו את רמות הקרבה של קרובי המשפחה שיהפכו
אותם לפסולי עדות.
לדוגמה, לדוד ואחיין אסור לשרת יחד בבית דין; אב ובן אינם רשאים לשרת יחד בבית דין,
וכן אסור לבעל ואישה לשרת יחד בבית דין. גם דרגות אחרות של קשרי קרבה אינן מותרות, וכדי
להבהיר מהן, צירפנו למכתב זה בנספח 1 את דרגות הקשר הפוסלות אדם מלכהן כעד. הסבר אנליטי
נוסף ניתן למצוא בנספח 2.
אנו מודים לרב אברהם רייזנר על עזרתו בעניין זה.
אם יש לך שאלות כלשהן על פסולי עדות, נא לא להסס לפנות אלינו.

בברכה,

הרב פמלה ברמש (pbarmash@wustl.edu)
הרב ליונל מוזס (lionel.moses@szbe.org)

נספח 1 : פסולי עדות

חברי בית דין חייבים להיות בוגרים ושומרי מצוות. הקרובים הבאים אינם יכולים לשרת יחד בבית דין (כגון לגיור) והם פסולי עדות. אנשים שנמצאים במערכות יחסים אלה גם לא יכולים לשמש עדים לנישואים או גיטין.

משפחת המוצא הגרעינית: (הערה : משפחה גרעינית משתרעת על פני 2 דורות) :

אבא, אמא ובני זוגם ; אב מאמץ, אם מאמצת ובני זוגם,

אחות, אח, אחות מאומצת או אח מאומץ, חצי-אחות או חצי-אח (של הורה משותף), ובני זוגם ; אחות חורגת או אח חורג ובני זוגם.

דור אחד למעלה (דור אחד רחוק מהמשפחה הגרעינית):

סבא וסבתא מצד האם ומצד האב ובני זוגם.

דוד ודודה מצד האם ומצד האב ובני זוגם.

שני דורות למעלה (שני דורות רחוק מהמשפחה הגרעינית):

סבא רבא וסבתא רבתא מצד האם ומצד האב ובני זוגם.

דוד גדול או דודה גדולה מצד האם ומצד האב.

***לא כולל בן/בת זוג של סבא רבא וסבתא רבתא שאינם סבא רבא וסבתא רבתא שלך או בן/בת זוג של דוד רבא או דודה רבתא.

דור אחד למטה (דור אחד רחוק מהמשפחה הגרעינית): אחיין, אחיינית ובני זוגם. בני דודים ראשונים ובני זוגם.

שני דורות למטה (שני דורות רחוק מהמשפחה הגרעינית): ילדים של אחיינים ואחייניות

*** לא כולל את בני זוגם.

המשפחה הגרעינית שאדם יוצר לעצמו.

בן/בת זוג

גיס או גיסה של בן/בת זוגו ובני זוגם.

בן, בת, בן מאומץ, בת מאומצת, בן חורג, בת חורגת, ובני זוגם.

דור אחד למעלה (דור אחד רחוק מהמשפחה הגרעינית):

חמות, חם ובני זוגם.

הדודות והדודים של בן/בת הזוג ובני זוגם.

שני דורות למעלה (שני דורות רחוק מהמשפחה הגרעינית):

הסבים והסבתות של בן/בת הזוג מצד האב ומצד האם ובני זוגם.

דור אחד למטה (דור אחד רחוק מהמשפחה הגרעינית):

נכדה או נכד ובני זוגם.

ילדים של בן או בת חורגת ובני זוגם.

ילדי הגיס או הגיסה (אחיינית/אחיין דרך בן/בת הזוג) ובני זוגם.

בני דודים ראשונים של בן/בת הזוג.

שני דורות למטה (שני דורות רחוק מהמשפחה הגרעינית):

נינים.

*** לא כולל בני זוג של נינים.

נספח 2: קביעת קרבה בין שני יחידים בצורה אנליטית

בני משפחתו של אדם נחשבים פסולי עדות, החל מהמשפחה הגרעינית (ראשון בראשון) עד הדור השלישי. (גם לבן/בת זוג של קרוב משפחה נאסר להעיד אך לא לקרוביו). אסור לאלו להופיע יחד בהליך בית דין, לא כמנהלים, לא כעדים, ולא כחברים יחדיו בבית דין.

חומר זה נדון בשולחן ערוך, חושן משפט ל"ג.

כדי לקבוע קרבה, יש לבצע את התהליך הבא:

ראשית, יש לקבוע את הנקודה באילן היוחסין של שני היחידים שבה כל אחד קשור לאדם שחולק משפחה גרעינית רלוונטית עם השני.

(זה מסתבך בשל העובדה שאדם יכול להיות בכמה משפחות גרעיניות במהלך חייו: משפחת המוצא של האדם ומשפחות הנישואין, אשר עשויות להיות כמה). יש לחפש את המשפחה הגרעינית המוקדמת ביותר שמקיפה נקודת קשר גנאלוגית כך, למשל, האם אני ובן הדוד השני שלי יכולים לפעול יחד כעדים? בן הדוד השני שלי על פי הגדרה, הוא נכדו של אחיו של סבי. מערכת היחסים מסדר ראשון [ראשון בראשון] היא בין שני האחים הללו. לאחר מכן ספור צעדים משני הצדדים לכל אחד מהזוג שאתה מעריך. סבא ואח, בדוגמה זו כל אחד מתויג 1. הילדים שלהם, שהם בני דודים ראשוניים, כל אחד מתויג 2. אתה ובן דודך השני מסומנים כל אחד 3.

ס"ה"כ מעל ארבעה [שני בשני פסול, וכך גם שלישי בראשון - לפחות כן ראוי להורות] הוא מרחק מותר ליחסי עדות.

בן/בת זוגו של עד אסור הם עצמם עדים אסורים, לפי העיקרון של "בעל כאשתו", שבעל ואישה זוכים ליחס שווה (או היום, שיש לנהוג יחס שווה כלפי בני זוג, יהא מינם אשר יהא). עם זאת, אין אנו אוסרים שני בני זוג זה לזה כאשר הארבעה עושים את עקרונות הפסלות מורכבים מ-1 ו-3. [כך, לדוגמה, למרות שסבי ואני לא יכולים לשמש יחד כעדים או אחד כעד על עניינו של זולתו, כיון שאנו זה לזה 1 ו-3, ולא אוכל לשמש כעד עם או לגבי אשתו, שמעמדה שווה לו, אשתו ואשתי רשאיות לשמש כעדות יחד או אחת ביחס לשנייה]. עם זאת, אנו אוסרים את שני בני הזוג אחד לשני כאשר הארבעה הבסיסיים מורכבים מ-2 ו-2. [כך עם זוג בני דודים ראשוניים, שהם שניים ושניים זה לזה מאז שהזוג 1-1 היה הוריהם אחיהם, אסור לבני הזוג לשמש עדים יחד או ביחס זה לזה].

*העיקרון של "בעל כאשתו" מובא בסנהדרין כ"ח ע"א. יש הרואים אותו כמדובר בהוא מובא בגמרא כמילתא אגב אורחא, הנובע מהמשנה בסנהדרין ג: ד שנמצאת בדין כ"ז ע"ב. אולם הגמרא לומדת משנה זו מדברים כ"ד: ט"ז "לא יומתו אבות על בנים" שהיא נוקטת "בעדות בנים", - על סמך עדות בנים, ולכן יש מי שרואה זאת כאיסור מדאורייתא. רב הונא מציע גזירה מקראית אחרת, מתוך ויקרא י"ח: י"ד "ערות אחי אביך לא תגלה. אל אשתו לא תקרב, דודתך היא" כשהוא שואל: "והלא אשת דודו היא?" כלומר היא אינה דודתך אלא אשת דודך. והוא מסכם "מכלל דאשה כבעלה". יתכן גם שנראה שהגזירה המקראית הבסיסית היא יסודית יותר, שיש להבינה מתוך ההבנה המקראית של הנישואין המתוארת בבראשית ב: כ"ד: "ודבק באשתו והיו לבשר אחד".